

Федорищак Христина Іванівна
Мосора Лариса Степанівна

Взаємозв'язок публічної політики та політики пам'яті у діяльності партій (приклад Республіки Польща 1989–2016 рр.)

УДК 323.1+329 (327)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-3.13>

Федорищак Христина Іванівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, Україна

Мосора Лариса Степанівна
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, Україна

У статті розглядаються актуальні процеси формування сучасного пам'яттєвого простору Республіки Польща крізь призму діяльності політичних партій та реалізації публічної політики. Нині публічність є важливим складником будь-якої політики. Будучи посередником між державою та громадянським суспільством, політичні партії визначають норми взаємодії різних суб'єктів політичного процесу у формуванні порядку денного та прийнятті рішень, а також часто виступають джерелом та регулятором конфліктів у суспільстві. Метою статті є аналіз взаємозв'язку між поняттями «публічна політика» та «політика пам'яті» у діяльності політичних партій. У дослідженні застосовувались такі загальнонаукові методи: інституціональний, структурно-функціональний, системний. Політика завжди здійснюється численними акторами (державою та інституціями, громадянським суспільством, бізнес-структурами тощо), які за допомогою своїх ресурсів реалізують та впливають на неї. Політичні партії завжди націлені на боротьбу за владу. Щоб одержати перемогу у виборах, політичні партії формують свої партійні програми, спираючись на потреби та інтереси громадян. Громадяни, своєю чергою, стають активними учасниками політичного процесу: віддаючи свій голос за ту політичну силу, яка найкраще відображає їхні прагнення, реалізують своє право на формування публічної політики. Публічна політика – це процес узгодження інтересів у виробленні й реалізації політичних рішень, зокрема політичного курсу. Найголовнішим кроком у її реалізації є суспільно-політичний діалог. У такому діалозі з'ясується позиція всіх його учасників і приймається спільне рішення, яке задовольняє всіх. Прикладами результату такого «діалогу» в роботі політичних партій Республіки Польща можуть слугувати: прийняття курсу декомунізації та люстраційних законів, увіковічення в суспільній пам'яті жертв політичних репресій, створення «місць пам'яті», відновлення історичної та культурної спадщини польського народу.

Ключові слова: політика, публічна політика, політика пам'яті, політичні партії, Республіка Польща.

Постановка проблеми. Взаємозв'язок цінностей та інтересів політичних і неполітичних, інституційних та неінституційних акторів, їхня взаємна відповідальність за прийняті рішення та відповідальність одних перед одними стають основою розвитку сучасних суспільств. У результаті таких взаємодій виникає нова політика – публічна. Публічність передбачає громадський, а не приватний характер політики; відкритість політики; участь не тільки державно-політичних інститутів, але й громадянського суспільства в процесі управління. Загалом, термін «публічна сфера» означає реальну можливість для кожного члена суспільства брати участь у суспільно-політичному дискурсі, що, по суті, є своєрідним двигуном суспільно-політичного процесу [1, с. 77].

Публічну політику (public policy) слід розглядати як політику органів публічного управління, що заснована на механізмі публічного узгодження інтересів зацікавлених сторін та спрямована на вирішення суспільно важливих завдань та проблем. Вироблення колективних цілей формується на перехресті дій владних інститутів та груп інтересів, які в сукупності становлять процес публічної політики. Одним із головних показників ефективності публічної політики є рівень її інституціоналізації. Прийняття рішень у різних сферах публічної

політики є результатом втручання в політичний процес як індивідуальних, так і колективних акторів. Серед найбільш відомих форм колективного актора є політичні партії, які за формою є добровільними об'єднаннями громадян, а за своєю сутністю – громадсько-політичними організаціями. Партії узагальнюють, висловлюють і обстоюють інтереси широких соціальних груп на державному рівні. Саме через участь у політиці громадянське суспільство може виконувати функцію противаги або помічника структурам державної влади. Водночас партії є й інструментом, за допомогою якого держава прагне знайти підтримку своєї політики у громадянського суспільства. Однак, здобувши владу або долучившись до механізмів здійснення влади, та чи інша партія стає суб'єктом державно-політичних відносин і в такій якості перестає бути інститутом громадянського суспільства [2, с. 191–208]. У цьому і полягає вся сутність такого інституту – бути своєрідним «зв'язком» між громадянським суспільством та державою.

Національне відродження та розпад комуністично-соціалістичної системи призвели до появи численних польських політичних партій, діяльність яких сприяла утвердженню трактування минулщини та формування громадянського суспільства. Польські політичні партії швидко підхопили тезу:

«хто володіє минулим, володіє й майбутнім», тому починаючи з 1989 р. прагнули не тільки стати учасниками політики пам'яті, але й її творцями. Найчастіше під «політикою пам'яті» розуміють політику політичних партій, громадських об'єднань і рухів, окремих політичних лідерів та громадських діячів у сфері конструювання спільних уявлень та оцінок минулого. Політичні партії з моменту їх виникнення стають одним із головних суб'єктів націєтворення та джерелом ідей державного будівництва. Адже політичні партії – це добровільні об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, метою діяльності яких є сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, участь у виборах та інших політичних заходах [5]. Таким чином, саме партії артикують на політичному рівні цінності національної спільноти і формулюють національні інтереси та втілюють їх у життя.

Мета та цілі. Метою статті є аналіз взаємозв'язку між поняттями «публічна політика» та «політика пам'яті» у діяльності політичних партій. Для досягнення мети поставлено такі цілі: дати визначення понять «публічна політика» та «політика пам'яті», окреслити взаємодію та їх вплив на діяльність політичних партій на прикладі Республіки Польща.

Методи дослідження. У рамках інституційного підходу ми розглянули діяльність політичних партій та їх вплив на конструювання політики пам'яті та реалізації публічної політики; структурно-функціональний метод сприяв осмисленню взаємозв'язку політики пам'яті та публічної політики у житті політичних партій; системний підхід дав змогу ідентифікувати структурні елементи публічної політики та визначити місце й роль політичних партій у конструюванні політики пам'яті.

Основний матеріал. Поняття «публічна політика» (public policy) ми можемо трактувати як сукупність послідовних рішень чи дій з метою розв'язання проблеми, політично визначеної як колективна. Через взаємодію влади та суспільства виконуються чотири найважливіші функції публічної політики, такі як: артикуляція суспільних інтересів; публічний контроль за діяльністю влади та станом справ у суспільстві, державі, економіці та в соціокультурній сфері; вплив на формування державної політики; політична просвіта громадян [7, с. 203]. Ці функції також впливають на формування та реалізацію політики пам'яті, оскільки у ній відображається досвід суспільства, актуальний стан його базових інститутів, його соціально-політична структура, співвідношення суспільних сил, переконання та оцінки державно-політичних лідерів.

Відлік новітньої історії та початок демократичних перетворень Польщі розпочався наприкінці ХХ ст., а саме 1989 р. 4 червня 1989 р. відбулись перші частково вільні вибори, в результаті яких комуністи не здобули жодного місця в 100-особо-

вому сенаті і жодного місця в сеймі, за винятком зарезервованих «круглим столом» для них і їхніх коаліціантів 65% [4, с. 97].

Партії, що представляли комуністів (Польська об'єднана робітничка партія (ПОРП), Об'єднана селянська партія (ОСП), Демократична партія (ДП), здебільшого не заперечували комуністичних злочинів, проте намагалися виправдати їх особливими обставинами (насамперед впливом СРСР), а також применшити їх масштаби. Натомість опозиціонери (Солідарність) вважали, що ідеї декомунізації (комплекс заходів, що спрямований на звільнення від впливу та наслідків комуністичної ідеології у всіх сферах життя суспільства) не суперечать ідеям правового розвитку і є запорукою стабільного розвитку молодій державі [8, с. 42–44].

Низький рівень соціально-економічного життя, невиконані обіцянки демократичних сил у 1993 р. знову привели до влади посткомуністів. Питання декомунізації та люстрації почало відходити на задній план. Однак внаслідок виразнішого тиску суспільства у квітні 1997 р. за ініціативи та підтримки Польської селянської партії й тогочасної опозиції вдалось прийняти люстраційний закон. Він зобов'язав осіб, які виконували понад 26 тис. публічних функцій (у тому числі депутатів парламенту, вищих державних службовців, суддів, прокурорів та осіб, які обіймали керівні посади у публічних ЗМІ), скласти декларацію, яка стосувалася можливої співпраці зі спеціальними службами ПНР. Новоприйнятий закон одразу натрапив на фактичний бойкот з боку суддівського середовища, і його вдалось впровадити в життя лише після внесення у 1998 р. поправок з ініціативи коаліції «Виборча акція солідарності – Унія свободи» (BAC–UC) (Akcja Wyborcza Solidarność – Unia Wolności). Ці партії також домоглися створення Інституту національної пам'яті, завданням якого стало надання доступу зацікавленим громадянам до матеріалів спеціальних служб ПНР, розслідування нацистських і комуністичних злочинів, вчинених у 1939–1989 рр., а також освітня діяльність [23, с. 150–151].

На виборах до сейму 2001 р., як і можна було чекати, найбільшу кількість голосів отримав блок «Союз демократичних лівих сил – Союз праці» (СДЛС–СП). Разом з Польською селянською партією (ПСП) він сформував коаліційний уряд, який очолив Л. Міллер (СДЛС). «Право і справедливість» (ПіС) (Prawo i Sprawiedliwość) та «Громадянська платформа» (ГП) (Platforma Obywatelska) створили опозиційну парламентську фракцію «Громадянське об'єднання».

У своїй програмі «Завтра без страху. Програма для Польщі» СДЛС–СП визнавали історію та традиції польського народу, але не бажали ставати їхніми рабами. Вагоме місце відносили культурі, визначивши її джерелом ідентичності нації, запорукою розвитку та основою порозуміння з минулим [11].

«Право і справедливість» із самого початку своєї роботи закликала поширювати патріотизм та зміцнювати суспільну й національну солідарність поляків. На їхню думку, в центрі політичного мислення повинен стояти польський народ, який є основою держави. Тому відродження Польщі повинно відбуватись через очищення еліт (влади) [13, с. 79–80].

«Громадянська платформа» наголошувала, що політика є тільки там, де мораль виховує громадянські чесноти. Ставлячи патріотизм вище, ніж боротьбу за партійні інтереси, влада повинна суворо дотримуватися законів. У своїй виборчій програмі ГП відзначала, що національна ідентичність забезпечує цілі зовнішньої політики: збереження суверенітету, гарантування безпеки й сприятливих умов економічного розвитку, а також зміцнення міжнародного становища Польщі [1].

Однак у країні, яка однією з перших у регіоні стала на шлях глибоких демократичних перетворень, до влади вдруге повернулися колишні комуністи, які еволюціонували до соціал-демократії. Вони домоглися внесення поправок у закон про люстрацію, виключивши зі сфери його застосування співробітників комуністичної розвідки та контррозвідки. Це дало змогу колишнім агентам спецслужб претендувати на високі публічні посади сучасної Польщі. Проте в 2003 р. за ініціативи «Громадянської платформи», «Права і справедливості», «Ліги польських сімей» (ЛПС), Польської народної партії (ПНП) ці поправки були визнані недійсними Конституційним трибуналом. СДЛС, всупереч пропозиціям деяких політиків цієї партії, все ж таки не наважилась ліквідувати Інститут національної пам'яті, обмежившись щорічним урізанням його бюджету [9, с. 47].

На виборах 2005 р. перше і друге місця отримали «Право і справедливість» і «Громадська платформа» відповідно. Незважаючи на заяви цих партій про створення парламентської більшості в сеймі, угоду про їх спільну діяльність так і не було підписано. ПіС сформував уряд меншості, який очолив К. Марцінкевич. Парламентська більшість утворилася у складі консервативної партії ПіС, радикально-селянської партії «Самооборона» і право-консервативної «Ліги польських сімей» лише в лютому 2006 р. [5, с. 84]. В їхній коаліційній декларації проголошувались зміни в культурі, охороні національної спадщини та польській історичній політиці.

Доволі млява дискусія щодо спадщини комуністичного минулого похвувалась після того, як партія «Право і справедливість» перевела у реальну політику свої гасла, зокрема: «Польська національна культура – державним інтересам» [3, с. 237]. ПіС стверджувала, що відновлення історичної пам'яті і здійснення активної історичної політики в сучасний спосіб представить заслуги «Польщі у боротьбі з нацистським і комуністичним тоталітаризмом».

У рамках коаліційної роботи в Польщі реалізовано проект «Патріотизм завтрашнього дня», головна мета якого – поширення національних, патріотичних та державницьких традицій. У рамках діяльності цього проекту відбулось пропагування польської культури за кордоном та відкриття Музею історії Польщі [13, с. 79–81].

Нова влада здійснювала цілеспрямовані кроки щодо ліквідації комуністичних рудиментів у назвах вулиць і публічних установ, а також ліквідації пенсійних привілеїв для колишніх функціонерів таємних служб ПНР та заборони для них виконувати публічні функції терміном на 10 років [9, с. 47]. Саме з ініціативи правлячих партій у Польщі розпочався завершальний етап люстрації, який ознаменувався прийняттям Закону «Про люстрацію» від 18 жовтня 2006 р. і проголошував ліквідацію люстраційного суду, посаду радника публічного інтересу, розширював коло осіб, які повинні пройти люстрацію [21].

Однак через внутрішні чвари між партіями, що призвели до розпаду коаліції, в 2007 р. відбуваються дострокові вибори до парламенту, в яких перемогу здобувають «Громадянська платформа», «Право і справедливість», Польська селянська партія, Союз демократичних лівих. 23 листопада 2007 р. на засіданні сейму керівник ГП, прем'єр-міністр Польщі Д. Туск відзначив, що культурна спадщина повинна служити Польщі, а не політичній пропаганді. Це означає, що жоден уряд не повинен вишукувати історичну правду, а потім використовувати її проти когось [10, с. 333].

У постанові X з'їзду конгресу ПСП його учасники задекларували, що основними цінностями для поляків є підтримка й захист держави та мови, а також національних та християнських цінностей [13, с. 87].

Що стосується політики ПіС, то, як і в попередній каденції, члени партії боролись за відродження історичного і культурного нарративу Польщі та повалення й засудження комуністичного минулого.

Незважаючи на ідеологічне протистояння, у 2008 р. спільними зусиллями політичні партії встановили 13 квітня Днем пам'яті жертв Катинської бійни (узагальнена назва воєнного злочину, масової страти польських громадян, здійсненої органами НКВС СРСР) [17].

Впродовж VI каденції діяльності сейму (2007–2011 рр.) політичні партії підтримували курс на відновлення й вибудовування історичної політики, засуджуючи комуністичний та нацистський режими, натомість прославляючи діяльність польського населення.

У жовтні 2011 р. у Польщі відбулись чергові вибори до парламенту, на яких перемогу здобули: Союз демократичних лівих, «Громадянська платформа», Рух Палікота (РП) (Ruch Palikota), Польська селянська партія, «Право і справедли-

вість». У результаті «Громадянська платформа» та Польська селянська партія утворили коаліцію. Цей період можна розглядати як початок віктимізації історії зі сторони опозиційних партій, зокрема «Права і справедливості».

Так, за ініціативи «ПіС» сейм прийняв ухвалу про відзначення 70-ї річниці Армії Крайової, в якій наголошувалось, що вона назавжди залишиться в пам'яті суспільства як символ відваги й самопожертви [18].

У грудні 2012 р. депутат від ГП Мирон Сич подав на розгляд сейму заяву із засудженням акції «Вісла», під час якої у 1947 р. було депортовано понад 140 тис. українців. У документі зазначалося, що польський парламент вважає акцію «Вісла» порушенням основних прав людини і засуджує її та «сподівається, що процес примирення між нашими народами буде тривати, а болюча історія буде попередженням проти порушень прав людини в світі» [19]. Однак проєкт заяви викликав хвилю протестів у парламенті. Зокрема, депутат ПСП Ф. Стрефанюк зазначив, що «в груди б'ються тільки поляки, адже Верховна Рада України досі не засудила злочини, зроблені ОУН і УПА полякам» [8].

Чи не найбільшу дискусію в політичному середовищі викликало питання відзначення 70-ї річниці Волинського злочину. Задля увіковічення цих подій кожна партія представила свій проєкт ухвали. Так, називати Волинську трагедію «геноцидом» пропонують у найбільшій опозиційній партії ПіС, СЛД, «Солідарна Польща» (парламентська група, що утворилась з депутатів ПіС) та ПСП, яка входить в урядову коаліцію. Вони також закликали встановити 11 липня Днем пам'яті жертв Волинської трагедії та мучеництва кресов'ян. Однак ГП разом з РП запропонували вшанувати 70-ту річницю трагедії польського населення на Східних Кресах Другої Речі Посполитої. У ході дискусії щодо прийняття ухвали ГП та РП переконували присутніх, що «етнічна чистка з ознаками геноциду» краще відтворює сутність тих трагічних подій, ніж саме слово «геноцид», що в майбутньому може позначитись на польсько-українських відносинах. Що стосується встановлення 11 липня Днем пам'яті жертв Волинської трагедії та мучеництва кресов'ян, то Р. Тишкевич з ГП заявив, що такий день де-факто був би днем пам'яті польських жертв від рук українців, але польські громадяни в часи Другої світової війни набагато більше постраждали від тодішньої німецької та радянської влади: «Цей злочин заслуговує на день пам'яті, але видається, що має бути така послідовність: спочатку треба встановити день пам'яті жертв гітлеризму 1 вересня, а 17 вересня – як день жертв радянської системи, і тоді наступні річниці». У результаті дискусії політичні партії підтримали проєкт ухвали від ГП [22, с. 21–25].

Саме з ініціативи ПіС у Польщі з 17 вересня 2013 р. відзначається День депортованих у Сибір поляків (День сибіряка). Попри загальну згоду на встановлення такого дня, ГП не згодна з опозиціонерами щодо його дати. Зокрема, ГП пропонувала відзначати День сибіряка не у зв'язку із вторгненням Радянського Союзу в Польщу (17 вересня 1939 р.), а у день першої масової депортації поляків у Сибір (10 лютого 1940 р.). Однак більшість партій підтримала варіант ПіС [16].

Як і можна було сподіватись, з наближенням 70-ї річниці Варшавського повстання саме ПіС запропонувала свій варіант ухвали та святкувань, в якому віддавалась данина не тільки «пам'яті поляків, що стояли на захисті своєї Батьківщини, особливо тих, котрі по жертвували своїм життям заради неї», але й шана президенту Л. Качинському як ініціатору відкриття Музею Варшавського повстання [14].

На парламентських виборах 2015 р. громадяни віддали перевагу партіям «Право і справедливості», «Громадянській платформі», «Кукіз'15» (Kukiz'15), Новочесній (Nowoczesna) та Селянській партії.

Літо 2016 року стало «гарячою» порою для дискусії про відзначення 73-ї річниці Волинської трагедії. Правляча партія ПіС запропонувала ухвалу «Про вшанування пам'яті жертв геноциду, вчиненого українськими націоналістами в 1939–1945 рр.», в якій закликала встановити Державний день пам'яті жертв геноциду, вчиненого українськими націоналістами. ПСП та Кукіз'15 внесли до сейму законопроєкт про визнання 11 липня Днем пам'яті жертв геноциду, вчиненого підрозділами ОУН–УПА, а Новочесна закликала розслідувати випадки «сіяння бандерівської ідеології». І тільки ГП запропонувала свій варіант за назвою «Про польсько-українське примирення», в якому вшанувала пам'ять усіх невинно убієнних, обґрунтувавши це тим, що три роки тому сейм Польщі вже приймав постанову в справі 70-ї річниці Волинської трагедії й нелогічно ще раз повертатись до тих подій.

Варто наголосити, що провладні партії радикально налаштовані у відтворенні подій минулого, адже у своїх промовах представники Кукіз'15 неодноразово виступали з трибуни парламенту в футболках з написом «11 липня – день геноциду поляків», наголошуючи, що банди УПА напали на польські села. Підтримуючи таку точку зору, ПСП підкреслювала «людиновбивчий» характер Волинських подій [12, с. 30–31].

У підсумку депутати проголосували за визнання 11 липня Днем пам'яті про поляків – жертв геноциду, вчиненого ОУН–УПА на східних кресах Другої Речі Посполитої, й висловили шану і вдячність українцям, які, наражаючи на небезпеку власні життя, рятували поляків [20, с. 32–33].

Висновки. Питання історії завжди були важливими у формуванні національної свідомості, оскільки без усвідомлення свого історичного минулого не може бути сформована приналежність до етносу та нації. Важливим складником ідеології кожної політичної партії є своє сприйняття та бачення історичних подій. Політичні партії безпосередньо впливають на політику пам'яті й відіграють провідну роль у формуванні етнопартій. Через партії виражається воля та інтереси різних верств населення, досягається відповідальність державних структур перед народом. Польські політичні партії можна класифікувати за традиційною схемою: ліві – центристи – праві. Незважаючи на поліетнічність Республіки Польщі, останнім часом великої популярності серед населення набирають польськоцентричні політичні партії, які вправно вигороджують чи оскверняють події минулого. Публічна політика – це процес узгодження інтересів у виробленні й реалізації політичних рішень. Найголовнішими елементами у її реалізації є суспільно-політичний діалог та відкритість. У такому діалозі з'ясовується позиція всіх його учасників і приймається спільне рішення, яке задовольняє всіх. Прикладами результату такого «діалогу» в Республіці Польща можуть слугувати: прийняття курсу декомунізації та люстраційних законів, увіковічення в суспільній пам'яті жертв політичних репресій, створення «місць пам'яті», відновлення історичної та культурної спадщини польського народу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беляева Н.Ю. Развитие концепта публичной политики: внимание «движущим силам» и управляющим субъектам. *Полис*. 2011. № 3. С. 72–87.
2. Бульвінський А.Г. Тенденції розвитку політичних партій як інституту громадянського суспільства в сучасній Україні. *Історичний досвід становлення інститутів громадянського суспільства в країнах Європи*: збірник наукових праць / за загальною редакцією д.і.н., проф. Кудряченка А.І. Київ : Фоліант, 2012. 466 с. С. 191–208.
3. Гнатюк О. Обличчя історичної пам'яті. Доробок польського інституту національної пам'яті та суспільні дискусії. *Політичні проблеми сучасної України: аналітичні доповіді Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. 600 с.
4. Громадський Г. Польська трансформація: успіхи і труднощі. *Український демократичний барометр-2011*. Аналітичний звіт. 97 с.
5. Кукуруз О. Парламентська більшість та опозиція в Сеймі Республіки Польща. *Політичний менеджмент*. № 6. 2008. С. 79–89.
6. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами). *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>.
7. Сегеда Т. Зарубіжний досвід формування механізмів публічної політики. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2 (21). С. 201–212.
8. Burza w Sejmie o uchwałę potępiającą akcję «Wisła». *Dziennik.pl*. URL: <http://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/415278,burza-w-sejmie-o-uchwale-potepiajaca-akcje-wisla.html>.
9. Dudek A. Historia i polityka w Polsce po 1989. Muzeum Historii Polski. Warszawa. 2011. P. 33–57.
10. Dudek A. Historia polityczna Polski 1989–2012. Kraków. Znak. 2013. 333 p.
11. Jutro bez obaw – program SLD. *Sojusz Lewicy Demokratycznej*. URL: <http://www.sld.org.pl/strony/39-jutro-bez-obaw-program-sld.html>.
12. O stosunku rządu do kwestii upamiętnienia ofiar ludobójstwa dokonanego na polskich obywatelach na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej. *Kronika Sejmowa. Kancelaria Sejmu. VIII kadencja*. № 19 (838). 15 lipca 2016. P. 30–33.
13. Olszewski E. Pamięć społeczna i polityka historyczna w programach polskich partii politycznych. *Środkowoeuropejskie studia polityczne*. 2013. № 2. P. 92.
14. PiS chce uchwałą upamiętnić 70 rocznicę powstania warszawskiego. *Gazeta Wyborcza*. URL: http://wyborcza.pl/1,91446,16362626,PiS_chce_uchwala_upamietnic_70_rocznice_powstania.html.
15. Program Wyborczy Platformy Obywatelskiej z 21 grudnia 2001 r. *Platforma Obywatelska*. URL: <https://www.dropbox.com/sh/17Id0n5zd5qwwqf/AACiLXDDeHL317kRJsuczvwDa?dl=0&preview=Program.PDF>.
16. Propozycja PiS: 17 września Dniem Sybiraka. Uchwała na uczciść Polaków zmuszonych do pobytu na «nieludzkiej ziemi». *WPolityce.pl*. URL: <http://wpolityce.pl/polityka/158221-propozycja-pis-17-wrzesnia-dniem-sybiraka-uchwala-na-uczcie-polakow-zmuszonych-do-pobytu-na-nieludzkiej-ziemi>.
17. Secler B. Wielki rocznice w uchwałach VI kadencji Sejmu RP. *Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. URL: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/2820/1/Wielkie%20rocznice%20w%20uchwalach%20VI%20kadencji%20Sejmu%20RP_Secler.pdf.
18. Sejm przyjął projekt uchwały autorstwa PiS upamiętniający 70. rocznicę powstania Armii Krajowej. URL: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/kronika.xsp>.
19. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2012 r. w sprawie akcji «Wisła». *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/FEBB2B6B6469CB51C1257ACD003E975D/%24Ffile/957.pdf>.
20. Uchwała w sprawie oddania hołdu ofiarom ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1943–1945. *Kronika Sejmowa. Kancelaria Sejmu. VIII kadencja*. № 20 (839). 31 lipca 2016. P. 30–31.
21. Ustawa z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów. *Instytut Pamięci Narodowej*. URL: http://ipn.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0009/49293/1-28071.pdf.
22. W sprawie uczczenia 70. rocznicy Zbrodni Wołyńskiej i oddania hołdu Jej ofiarom. *Kronika Sejmowa. Kancelaria Sejmu. VII kadencja*. № 42 (767). 15 lipca 2013 r. P. 21–25.
23. Wołek A. Demokracja nieformalna. Konstytucjonalizm i rzeczywiste reguły polityki w Europie Środkowej po 1989 roku. Warszawa. 2004. 281 p.

REFERENCES:

1. Belyaeva, N.Y. (2011). The concept development of the public policy: attention to the “driving forces” and governing entities. *Politycy*. № 3. P. 72–87 [in Russian].
2. Bulvinsky, A. (2012). Tendentsii rozvytku politychnykh partii yak instytutu hromadianskoho suspilstva v suchasni Ukraini [Tendencies of political parties development as an institution of civil society in modern Ukraine]. *Istorychnyi dosvid stanovlennia instytutiv hromadianskoho suspilstva v krainakh Yevropy: zbirnyk naukovykh prats / za zahalnoi redaktsiieiu d.i.n., prof. Kudriachenka A.I.* Kyiv: Foliant. S. 191–208 [in Ukrainian].
3. Hnatyuk, O. (2012). Oblychchia istorychnoi pamiaty. Dorobok polskoho instytutu natsionalnoi pamiaty ta suspilni dyskusii [The face of historical memory. Proceedings of the Polish Institute of National Memory and Public Discussions] *Politychni problemy suchasnoi Ukrainy: analitychni dopovidi Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*. Kyiv: IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. 600 s. [in Ukrainian].
4. Hromadskyi, G. (2011). Polska transformatsiia: uspihy i trudnoshchi. [Polish transformation: successes and difficulties] *Ukrainskyi demokratychnyi barometr. Analitychnyi zvit*. 97 p. [in Ukrainian].
5. Pro politychni partii v Ukraini. Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku (zi zminamy). [On Political Parties in Ukraine. Law of Ukraine of April 5, 2001 (with changes)]. *Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> [in Ukrainian].
6. Kukuruz, O. (2008). Parlamentska bilshist ta opozyttsiia v Seimi Respubliki Polshcha [Parliamentary majority and opposition in the Sejm of the Republic of Poland] *Politychnyi menezhment* № 6. S. 79–89 [in Ukrainian].
7. Sehed T. (2014) Zarubizhnyi dosvid formuvannia mekhanizmiv publichnoi polityky [Foreign experience in the formation of public policy mechanisms] *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. № 2 (21). S. 201–212 [in Ukrainian].
8. Astorm in the Sejm for a resolution condemning the “Wisła” action. *Diary.pl*. URL: <http://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/415278,burza-w-sejmie-o-uchwale-potepiajaca-akcje-wisla.html> [in Polish].
9. Dudek, A. (2011). History and politics in Poland after 1989. (ed.) P. Skibinskyi, T. Vishtsiyskyi, M. Wysocki *Historians and politicians: memory policy in the III Polish Republic*. Polish History Museum. Warsaw. P. 33–57 [in Polish].
10. Dudek, A. (2013). Political history of Poland 1989–2012. Krakow. Znak. 333 p. [in Polish].
11. Tomorrow, no worries – SLD program. *Democratic Left Alliance*: URL: http://www.sld.org.pl/stroiny/39-jutro_bez_obaw_program_sld.html [in Polish].
12. On the government’s attitude towards the commemoration to the victims of genocide against Polish citizens in Volhynia and Eastern Lesser Poland. *Kronika Sejmowa. Chancellery of the Sejm. VIII term*. № 19 (838). July 15. 2016. S. 30–33 [in Polish].
13. Oleshkovskiy, E. (2013). Social memory and historical politics in the programs of Polish political parties. *Central European political studies*. № 2. P. 92.
14. PiS wants to commemorate the 70th anniversary of the Warsaw Uprising by resolution. *Gazeta Wyborcza*. URL: http://wyborcza.pl/1,91446,16362626,PiS_chce_uchwala_upamietnic_70_rocznice_powstania.html [in Polish].
15. Civic Platform Election Program of December 21, 2001. URL: <https://www.dropbox.com/sh/l7ld0n5zd5qvwqf/AACiLxDDeHL3I7kRJsKuzvWda?dl=0&preview=Program.PDF> [in Polish].
16. PiS proposal: 17 September is Siberian Day. Resolution to celebrate Poles forced to stay on “inhuman land”. URL: <http://wpolityce.pl/polityka/158221-propozycja-pis-17-wrzesnia-dniem-sybiraka-uchwala-na-uczcie-polakow-zmuszonych-do-pobytu-na-nieludzkiej-ziemi> [in Polish].
17. Secler, B. Great Anniversaries in Resolutions IV term, office of the Sejm, the Republic of Poland. *Adam Mickiewicz University in Poznań*. URL: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/2820/1/Wielkie%20rocznice%20w%20uchwalach%20VI%20kadencji%20Sejmu%20RP_Secler.pdf [in Polish].
18. The Sejm adopted a draft resolution by PiS commemorating the 70th anniversary of the Home Army. URL: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/kronika.xsp> [in Polish].
19. Resolution of the Sejm in the Republic of Poland of 2012 on the shares of “Wisła”. *The Sejm of the Republic of Poland*. URL: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/FEBB2B6B6469CB51C1257ACD003E975D/%24File/957.pdf> [in Polish].
20. Resolution on paying tribute to the victims of genocide carried out by Ukrainian nationalists on the citizens of the Second Polish Republic in the years 1943–1945. *Sejm Chronicle. Chancellery of the Sejm. VIII term*. № 20 (839). July 31, 2016. S. 30–31 [in Polish].
21. Act of 18 October 2006 on the disclosure of information about documents of the state security organs from 1944–1990 and the content of these documents. Institute of National Remembrance. URL: http://ipn.gov.pl/__data/assets/pdf_file/0009/49293/1-28071.pdf [in Polish].
22. To celebrate the 70th anniversary of the Volhynia Crime and pay tribute to its victims. *Kronika Sejmowa. VII term*. № 42 (767). 15 July 2013. P. 21-25 [in Polish].
23. Volek, A. (2004). Informal democracy. Constitutionalism and real policy rules in Central Europe after 1989. Warsaw. 281 p [in Polish].

Relationship between public policy and memory policy in the activities of parties (the example of the Republic of Poland 1989–2016)

Fedoryshchak Khrystyna Ivanivna

Candidate of Political Science,
Associate Professor at the Department
of Public Administration
Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas
Karpatska st., 15, Ivano-Frankivsk,
Ukraine

Mosora Larysa Stepanivna

Candidate of Sciences in Public
Administration,
Associate Professor at the Department
of Public Administration
Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas
Karpatska st., 15, Ivano-Frankivsk,
Ukraine

The article considers the current processes of formation the modern memorial space of the Republic of Poland through the prism of the political parties' activities and the implementation of public policy. Today publicity is an important component of any policy. As a mediator between the state and civil society, political parties determine the norms of interaction between the various actors in the political process in shaping the agenda and decisions and often act as a source and regulator of conflicts in society. The aim of the article is to analyze the relationship between the concepts of "public policy" and "memory policy" in the activities of political parties. The following general scientific methods were used in the study: institutional, structural-functional, systemic. Conclusions. Politics is always carried out by numerous actors (the state and institutions, civil society, business structures, etc.) who implement and influence it with their resources. Political parties are always focused on the struggle for power. To gain victory in elections, political parties are forming their party program, based on the needs and interests of citizens. Citizens, in turn, become active participants in the political process: giving their vote for the political party that best reflects their desire to exercise their right to shape public policy. Public policy is the process of reconciling interests in the development and implementation of political decisions, including the political course. The most important step in its implementation is the socio-political dialogue. In such dialogue, the position of all its participants is clarified and a joint decision is made that satisfies everyone. Examples of the result of such "dialogue" in the Republic of Poland are: the adoption of a course of decommunization and lustration laws, perpetuation in the public memory of victims of political repression, the creation of "places of memory", restoration of historical and cultural heritage of the Polish people.

Key words: politics, public policy, politics of memory, political parties, Republic of Poland.